

סיכום הדף היומי שקלא וטריא בבא קמא צט

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה
מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו
ערום עליהן(שמעריים שיתקיים
תורתו) שנאמר (משלי ח) אני
חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא:)

לימא מסייע ליה-

הנותן צמר לצבע והקדיחו יורה נתקלקל הצבע בעצמו, נותן לו דמי צמרו .

כך מדייקים - דמי צמרו, אין, דמי צמרו ושבח, לא - משום שכשצבע קנה את הצמר .
ואומן קונה שבח כלי היינו דווקא אחרי שקלט הצבע שנעשה שבח בצמר, אך קודם
להם ברור שמשלם דמי הצבע בלבד - להלן כיצד הגמרא מדייקת :

לאו, שהקדיחו לאחר נפילה כלומר לאחר שקלט הצבע ונעשה השבח בצמר, דאיכא
שבחא - ושמע מינה אומן קונה בשבח כלי.

(דחיה) אמר שמואל הכא במאי עסקין כגון שהקדיחו בשעת נפילה, דליכא
שבחא.

לפי שמואל, שהלכה כמותו בדינים, לכאורה יכולים לדייק להיפך, שאין אומן קונה בשבח
כלי, ומשום כך העמיד את המשנה דווקא בשעת נפילה ולאחר מכן צריך לשלם גם את
השבח.

אבל הקדיחו לאחר נפילה מאי נותן לו דמי צמרו ושבחו ?

לימא שמואל לית ליה דרב אסי ?

(תירוצו). אמר לך שמואל הכא במאי עסקין כגון דצמר וסמנין דבעל הבית, וצבע

אגר ידיה הוא דשקיל ולא שייך לומר אומן קונה שבח כלי שהרי הסמנים של בעל הבית
הם.

(קושיה) אי הכי נותן לו דמי צמרו וסמנין מיבעי ליה ?

(דחיה) אלא שמואל דחויי קא מדחי ליה שאין להביא סיוע מהמשנה, ור"ל שאינו מוכרח
לפרש כן, אך אין לדייק שיסבור כך.

איסור 'לא תלין' - שכיר / קבלנות / מכירה

תא שמע הנותן טליתו לאומן גמרו והודיעו, אפילו מכאן ועד עשרה ימים אינו
עובר עליו משום לא תלין.

נתנה לו בחצי היום, כיון ששקעה עליו החמה עובר עליו משום בל תלין.

ואי ס"ד אומן קונה בשבח כלי אמאי עובר משום בל תלין הרי האיסור הוא בשכיר
ולא במוכר ?

(דחיה) אמר רב מרי בריה דרב כהנא בגרדא לסרוק דסרבלא, דליכא שבחא.

(קושיה) סוף סוף למאי יהבה נהליה? לרכויה? כיון דרכייה, היינו שבחא .

(דחיה) לא צריכא דאגריה^ע לביטשי^{דריכות} וכך קצץ עמו את סכום הדריכות וכל ביטשא
ביטשא במעתא, דהיינו שכירות ולא קבלן כדי שיקנה בשבח כלי.

יש דיון האם האיסור של 'לא תלין' הוא בשכיר יום או גם בקבלן, להלן כיצד הגמרא
רוצה להוכיח מזה.

ולמאי דסליק אדעתין מעיקרא דלא אגריה לביטשי והיינו קבלנות מסייע ליה לרב
ששת-

דבעו מיניה מרב ששת קבלנות עובר עליו משום בל תלין או אינו עובר ?

ואמר להו רב ששת עובר.

לימא דרב ששת פליגא אדרב אסי כיון שהוא סובר שעובר, ע"כ האומן לאו מוכר הוא,
ונמצא שלא קונה בשבח כלי ?

(תירוצו)אמר שמואל בר אחא בשליחא דאיגרתא - שמקבל להוליך אגרת למקום אחר,
שבזה אין שבח כדי לקנותו.

אומן קונה שבח כלי - האם זה מחלוקת תנאים

לימא כתנאי-

עשה לי שירים^{צמ"ד} נזמין וטבעות משלי ואקדש לך -

א. רבי מאיר כיון שעשאו מקודשת.

ב. וחכמים אומרים אינה מקודשת עד שיגיע ממון לידה.

מאי ממון ?

אילימא אותו ממון - מכלל דר"מ סבר אותו ממון לא? אלא במאי מקדשא^ע ?
אלא - ממון אחר .

להלן כיצד אפשר לתלות מחלוקתם בזה וכיצד דוחה את זאת.

1. וסברוה דכולי עלמא ישנה לשכירות מתחילה ועד סוף היינו כשמגיע שכר

לפרוטה הראשונה כבר נתחייב לשלם לו, ונעשה מלווה גבה.

ודכולי עלמא המקדש במלווה אינה מקודשת.

מאי לאו באומן קונה בשבח כלי קמיפילגי?

דר"מ סבר אומן קונה בשבח כלי ולכן מקדשה בסוף השבח שהוסיף בכלי.

ורבנן סברי אין אומן קונה בשבח כלי ואזי הוא מקדשה במלווה ואינה מקודשת.

(דחיה) לא דכולי עלמא אין אומן קונה בשבח כלי.

2. בישנה לשכירות מתחילה ועד סוף קא מיפילגי.

רבי מאיר סבר אין לשכירות אלא לבסוף רק מתי שמחזיר לה מתחייבת לשלם לו ולאו
מלווה הוא.

ורבנן סברי יש לשכירות מתחילה ועד סוף.

3. ואי בעית אימא דכולי עלמא ישנה לשכירות מתחילה ועד סוף.

והכא במקדש במלווה קמיפילגי:

דרבי מאיר סבר המקדש במלווה מקודשת.

ורבנן סברי המקדש במלווה אינה מקודשת.

[עד כאן דף צט עמוד א]

4. רבא אמר דכ"ע ישנה לשכירות מתחילה ועד סוף, ודכולי עלמא המקדש
במלווה אינה מקודשת, ודכולי עלמא אין אומן קונה בשבח כלי.

הכא במאי עסקין כגון שהוסיף לה נופך^{אבן טובה} משלו.

רבי מאיר סבר מלווה ופרוטה^{שלו} דעתה אפרוטה.

ורבנן סברי מלווה ופרוטה דעתה אמלווה.

ובפולוגתא דהני תנאי דתניא-

א. ת"ק [שכירות לבסוף] בשכר שעשיתי עמך, אינה מקודשת שכבר החזירו לה
והיינו מלווה גבה. בשכר שאעשה עמך מקודשת שאינה לשכירות אלא לבסוף ומתי
שמחזיר לה מקדשה בשכרו.

ב. רבי נתן [שכירות מתחילה עד סוף, מלווה ופרוטה דעתו על המלווה].

אומר בשכר שאעשה עמך אינה מקודשת, וכל שכן בשכר שעשיתי עמך - סובר
שישנה לשכירות מתחילה עד סוף.

ג. ורבי יהודה הנשיא [דעתו על הפרוטה] אומר באמת אמרו בין בשכר שעשיתי
עמך ובין בשכר שאעשה עמך אינה מקודשת.

ואם הוסיף לה נופך משלו מקודשת שסבר שמלווה ופרוטה דעתה על הפרוטה ומקודשת.
בין ת"ק לרבי נתן איכא בינייהו שכירות.

בין רבי נתן לר' יהודה הנשיא איכא בינייהו מלווה ופרוטה.

^ע תוספות ד"ה אלא במאי מקדשא. אור"י [1] דסברא הוא שאין מקודשת במה שמוחל לה
שכרו אפי' לא יחא אומן קונה בשבח כלי אלא מלווה יש לו עליה והוא מוחל לה אין מקודשת
שאר דעתה להתקדש עד שיבאו השיראים והנזמים לידה ועוד אור"י [2] ונראה לו עיקר שאפי'
שניהם רוצים שיחולו קודם הגעת ממון לידה אינה מקודשת אע"פ שמתחייבת לו ראשון ראשון
לפי שישנה לשכירות מתחילה ועד סוף כיון שאין יכול לתובעה בדין שכרו עד שיגיע הממון
לידה ואין חשבו כנותן לה כלום בתחילתו עד שתבא שעה שיכול לתובעה בדין:

סיכום הדף היומי שקלא וטריא בבא קמא צט

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה
מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו
ערום עליהן (שמעריס שיתקיים
תורתו) שנאמר (משלי ח) אני
חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא:)

טבח שקלקל

ישנה מחלוקת כיצד להגדיר טבח אומן שקלקל בשחיטה, האם הוא נחשב כפושע ואפילו שעשה את זה בחינם חייב, או שנחשב כאנוס שיתחייב דווקא כשמוקבל שכר. להלן יבואר דעת שמאול שמחשיבו כפושע והולך לפי רבי מאיר, ודעת רבי יוחנן שמחשיבו כאנוס.

אמר שמאול טבח אומן וכ"ש הדיוט שקלקל, חייב לשלם. מזיק הוא אם תעלה את דעתך לומר שהיינו דווקא עביד בשכר שמזיק וחייב באונסין (אדם מועד לעולם), אבל היכא דקא עביד בחנם לא, לכן אמר פושע הוא שלא נחשב כאנוס אלא כפשיעה שיהיה לו ליתן דעתו שמא תפרכס הבהמה ולהיזהר בה, נעשה כאומר לו שחוט לי מכאן ושחט לו מכאן.

(קושיה) איתיביה רב חמא בר גוריא לשמאול –

הנותן בהמה לטבח וניבלה, אומן פטור שאנוס הוא הדיוט חייב. ואם נותן שכר, בין הדיוט בין אומן חייב.

אמר ליה לעכר מוחך וכי אין לך מוח בקודקודך!

ובא תלמיד אחר והקשה לו כמו רב חמא בר גוריא

אתא ההוא מרבנן קא מוטיב ליה.

א"ל השתא שקלת מאי דשקל חברך?

וכך הוא עונה להם:

קאמינא לכו אנא רבי מאיר, וקאמריתו לי רבנן.

אמאי לא דייקת מילי שאני אומר מזיק הוא פושע הוא נעשה כאומר לו שחוט לי מכאן ושחט לו מכאן. מאן אית ליה האי סברא? רבי מאיר דאמר מבעי ליה למירמי אנפשיה.

הגמרא מחפשת היכן מופיע שיטת ר"מ:

הי רבי מאיר?

- אילימא [הא] דתנן קשרו בעליו במוסירה ונעל בפניו כראוי, ויצא והזיק, בין תם בין מועד חייב, דברי רבי מאיר.

(דחיה) התם בקראי פליגי.

- אלא הא רבי מאיר –

דתנן לצבוע לו אדום וצבעו שחור, שחור וצבעו אדום, רבי מאיר אומר נותן לו דמי צמרו.

(דחיה) התם בידים קלאו שרפו מיניה שנתכוון לשנות.

(מסקנה) אלא הא רבי מאיר דתנן –

נשברה כדו ולא סילקה, נפלה גמלו ולא העמידה, רבי מאיר אומר חייב בנזקן וחכמים אומרים פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים. - וקיימא לן דבנתקל פושע הוא פליגי – ר"ל בהילוך דרכים כל אדם אומן הוא, ואם נתקל הוא כאומן שקלקל.

להלן שיטת רבי יוחנן שאומן שקלקל נחשב אנוס.

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן טבח אומן שקלקל, חייב, ואפילו הוא אומן כטבחי ציפורי.

(קושיה) ומי אמר רבי יוחנן הכי?

והאמר רבה בר בר חנה עובדא הוה קמיה דרבי יוחנן בכנישתא דמעון שהיה באותו בית הכנסת ובא טבח שקלקל לשאלו ואמר ליה זיל אייתי ראיא דממחית מומחה

לתרגולים ואפטרך אני יפטור אותך.

(תירוץ) לא קשיא כאן בחנם כאן בשכר.

כי הא דאמר רבי זירא הרוצה שיתחייב לו טבח יקדים לו דינר.

האומן שטוחן מוטל עליו ללותת במים ולכתוש במכתשת ולהסיר הקליפה החיצונה כדי שתהא סולת נקיה – להלן כיצד הדין מתי שלא עשה כהוגן:

(קושיה) מיתיבי –

המוליך חטים לטחון ולא לתתן, ועשאן סובין או מורסן גסין מסובין,

קמח לנחתום, ועשאו פת ניפולין כשאוחזים אותו נשבר ונופל,

בהמה לטבח וניבלה, חייב, מפני שהוא כנושא שכר.

ע"פ שיטה מקובצת. החוז"א מבאר ששמאול הרגיש בו שהיה לו חוסר ענה ואמונת חכמים לשחוד ששמאול לא דייק בשמועתו, והיה לו לשאול ולא לפרוך לו בדאות, ולכן התבטאה בצורה חריפה כזאת כדי להוכיחו.

ע"י קובץ שיעורים [אות' קמ"ו]

ע"י מהרש"א.

ע"י תוספות ד"ה מנער מספק איסורא. אור"ת דמשום הכי קרי ליה ספק איסורא משום דרב פסיק בפ"ק דחולין (דף יח.) כרבי יוסי בר' יהודה בטבעת הגדולה והיה רב מחמיר עליו לפי

ניתן לקבל את סיכומי 'שקלא וטריא' השבועיים על הדף היומי במייל arielmarcus5518@gmail.com - נשמח לקבל הערות ותיקונים.

[למרות שאפשר לדחות ולומר שהברייא קאי כר"מ, לא רצה להעמיד ברייתא שניה

בסתמא כר"מ?]

(תירוץ) אימא מפני שהוא נושא שכר.

ישנה פסול של שחיטה הנקרא הגרמה, דהיינו שהוא באמצע השחיטה שוחט חוץ למקום הראוי. ונחלקו התנאים באדם ששחט והגרים בן טבעת לטבעת ושייר מלא החוט על פני רובה אם שחיטה זו כשרה. רבי יוסי מתיר ששיר על פני רובה ורבנן דווקא על פני כולה.

ההוא מגרומתא שהגרים דאתאי לקמיה דרב.

כך הוא פסק לו: טרפיה, ופטריה לטבח מלשלומי דמי.

פגעו ביה רב כהנא ורב אסי בההוא גברא טבח אמרו ליה 'עביד בך רב תרתי'

הגמרא מנסה להבין מה כיוונו רב כהנא ורב אסי לומר לו.

מאי תרתי?

אילימא תרתי לגריעותא –

(1) דאיבעי ליה לאכשורי כר' יוסי בר' יהודה, וטרפה כרבנן.

(2) ואי נמי כרבנן דאיבעי ליה חיובא לטבחה.

(דחיה) ומי שרי למימר כי האי גונא?

והתניא לכשיצא דין מב"ד לא יאמר 'אני מזכה וחברי מחייבין', אבל מה אעשה שחייבי רבו עלי – ועל זה נאמר הולך רכיל מגלה סוד.

הגמרא מבררת באופן אחר:

אלא תרתי למעליותא –

(1) דלא אוכלך ספק איסורא.

(2) ומנער מספק גזילה.

המראה דינר לשולחני

איתמר המראה דינר לשולחני לדעת אם טוב ויקבלנו מחבירו, ונמצא רע:

תני חדא, אומן פטור, הדיוט חייב.

ותני אידך, בין אומן בין הדיוט, חייב.

(תירוץ) אמר רב פפא כי תניא אומן פטור כגון 'דנכו' ו'איסור' שולחנין אומנין היו

דלא צריכי למיגמר כלל - וטעו בסיכתא רשם לעשיית מטבעות חדתא שנפסל המטבע

והעמידו צורה אחרת ועדיין לא היו בקיאים בה, דההיא שעתא דנפק מתותי סיכתא.

ההיא איתתא דאחזיא דינרא לרבי חייא אמר לה' מעליא הוא'.

למחר אתאי לקמיה רב חייא להתלון ואמרה ליה אחזיתיה ואמרו לי בישא הוא, ולא קא נפיק לי!

רב היה שומר גזיו של רבי חייא שהיה דודו, וצווה לו לשלם לה מה שהפסידה.

אמר ליה לרב זיל חלפיה ניהלה וכתוב אפנקסי דין עסק ביש סחורה רעה היא שעל

עסקי חנם אני מפסיד שלא היה לו לראותה.

הגמרא מתפלאת מודע החליף לה ומסיקה שעשה לפניו משורת הדין.

ומאי שנא 'דנכו ואיסור' דפטירי? משום דלא צריכי למיגמר, רבי חייא נמי לאו למיגמר קא בעי!

[עד כאן דף צט עמוד ב]